

Vị thuốc giải độc xuyên tâm liên

Theo Y học cổ truyền, xuyên tâm liên có vị đắng, tính hàn, có tác dụng thanh nhiệt giải độc, hoạt huyết, tiêu thũng chỉ thống. Thường được dùng trị cảm sốt, cúm, trị ho, viêm họng, viêm phổi, sung amidan, viêm đường tiết niệu, viêm âm đạo, khí hư, đau bụng kinh, viêm nhiễm đường ruột, tăng huyết áp, đau nhức cơ thể, tê thấp, mụn nhọt..

Cây công cộng còn có tên khác là khổ đờm thảo, nhất kiến hỷ, trong Đông y gọi là xuyên tâm liên. Là loại cây nhỏ sống 1 - 2 năm, mọc thẳng đứng, có thể cao đến 1m. Thân vuông, phân nhánh nhiều, các cành mọc theo 4 hướng. Lá mọc đối, có cuống ngắn, phiến lá hình trứng. Hoa nhỏ, màu trắng có điểm hồng, mọc thành chùm ở nách lá hay ở ngọn cành. Quả nang dài. Hạt hình trụ, thuôn dài, màu nâu nhạt. Bộ phận dùng làm thuốc là phần trên mặt đất của cây thu hái vào đầu thu khi cây bắt đầu ra hoa, cắt thành từng đoạn, phơi hoặc sấy.

Bà con ở một số địa phương theo kinh nghiệm dân gian dùng cây này làm thuốc bổ cho phụ nữ sau khi sinh để bị ứ huyết, đau nhức tê thấp, kinh nguyệt bế tắc. Dùng ngoài giã đắp mụn nhọt, ghẻ lở. Dùng ngoài không kể liều lượng giã đắp hoặc nấu nước rửa. Có thể chế thuốc mỡ để bôi.

Một số bài thuốc thường dùng

- Chữa ho do lạnh: Xuyên tâm liên 12g, địa cốt bì 10g, tang bạch bì 10g, cam thảo 8g. Tất cả các vị cho vào ấm đổ 3 bát nước, sắc còn 1 bát, chia 2 lần uống trong ngày. Uống lúc còn ấm. Dùng liền 5 ngày.

- Chữa cảm mạo, đau đầu: Xuyên tâm liên 45g tán thành bột mịn; ngày uống 3 lần, mỗi lần 2g bột thuốc, chiêu thuốc bằng nước ấm. Dùng liền 5 ngày. Sau đó ăn cháo nóng.

- Hỗ trợ điều trị viêm amidan: Xuyên tâm liên, huyền sâm, mạch môn, kim ngân hoa mỗi vị 12g. Tất cả các vị cho vào ấm đổ 3 bát nước, sắc còn 1 bát, chia 2 lần uống trong ngày. Uống lúc còn ấm. Dùng liền 9 ngày.

- Lở ngứa, rôm sảy, mụn nhọt: Lá xuyên tâm liên 1 nắm giã nát với rượu, dùng để xoa, đắp tại chỗ. Kết hợp cho uống thuốc sắc: Kim ngân hoa, sài đất, bèo cái, lá trác bá, lá tre, mỗi thứ một nắm nhỏ, sắc đặc uống ngày một thang, chia 2 - 3 lần. Dùng đến khi khỏi.

- Chữa tiểu tiện nhỏ giọt, nước tiểu vàng do nhiệt lâm: Lấy 15 lá xuyên tâm liên tươi, rửa sạch, để ráo giã nát, thêm chút mật ong, hãm nước sôi uống trong ngày. Dùng liền 5 ngày.

- Hỗ trợ chữa viêm phế quản: Xuyên tâm liên, huyền sâm, mạch môn mỗi thứ 12g; vỏ quýt lâu năm, cam thảo mỗi thứ 4g. Sắc đặc uống ngày một thang, chia 2 - 3 lần uống trong ngày. Dùng 9 ngày.

Kiêng kỵ: Theo y học cổ truyền, xuyên tâm liên là vị thuốc lạnh, sử dụng dài ngày có thể gây buồn nôn, tiêu chảy; người tỳ vị hư hàn không nên dùng.